

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת שמות
תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 323)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:02	17:25	16:11	ירושלים:
18:02	17:25	16:30	תל אביב:
17:59	17:22	16:18	חיפה:
18:04	17:27	16:31	באר שבע:

פרשת שמות התשפ"ד

"וַנִּתְּתִי אֶת חַן הָעַם הַזֶּה"

א. "וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזֶה לָּךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעַם מִמִּצְרַיִם - תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה", (שמות, ג' - יב').

"וַנִּתְּתִי אֶת חַן הָעַם הַזֶּה, בְּעֵינַי מִצְרַיִם, וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן לֹא תֵלְכוּן רִיקָם. וְשָׂאֲלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וּשְׂמֹלֶת, וְשָׂמְתֶם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם, וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם", (שמות, ג', כא' - כב').

ב. בטעם גזירת השעבוד בארץ מצרים, דרשו רבותינו ז"ל¹ :

"רַבְּנָן פְּתַחְיוּ פִתְחָא לְהַאי קְרָא², 'בַּה' בְּגָדוּ כִּי בָּנִים זָרִים יִלְדוּ - עֲתָה יֵאָכְלִים חֻדָּשׁ אֶת חֻלְקֵיהֶם',

לְלַמְּדָךְ, כְּשָׂמַת יוֹסֵף הִפְרוּ בְרִית מִילָה³, אָמְרוּ נְהִיָּה כַּמִּצְרַיִם.

¹ שמות רבה, פרשה א', ח'.

² הושע, ה' - ז'.

³ במסכת סנהדרין (מד' ע"א), למדנו:

"אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא, עֵן, מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָתוֹ הִיָּה.

כתיב הכא (יהושע, ז' - יא'), 'וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי',

וכתיב התם (בראשית, יז' - יד'), 'אֶת בְּרִיתִי הִפְרָה'."

והנה, רבינו הרש"ש (שם), הביא לדברי הגמרא במסכת יבמות (עב' ע"א):

"אֶת בְּרִיתִי הִפְרָה - לרבות את המשוך."

ומבואר:

שאין הכוונה, שעם ישראל לא קיימו מצוות ברית מילה כלל ועיקר,

אלא, שהם היו מושכים את עורלותיהם,

מכאן אתה למד, שמשנה מלן ביציאתן ממצרים.
וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא האהבה שהיו המצריים אוהבין אותו,
לשנאה,
שנאמר ⁴, 'הפך לבם לשנא עמו להתנכל בעבדיו',
לקיים מה שנאמר ⁵, 'עתה יאכלם חדש את חלקיהם'."
והנה, על מאמר הכתוב ⁶, "בימים ההם, כשבת המלך אחשורוש על פסא מלכותו,
אשר בשושן הבירה", דרשו רבותינו ז"ל ⁷:
"זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השרת מדדין פיתקין לפני הקדוש ברוך
הוא,
שהיו אומרים לפניו -
רבוננו של עולם, בית המקדש חרב, ורשע זה יושב ועושה מרזיחין!!
אמר להם, תנו ימים פנגד ימים.
הדא הוא דכתיב ⁸, 'בימים ההמה, ראיתי ביהודה דרכים גתות בשבת וגו'".
וביאר בזה, הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א ⁹, משם אביו - הגה"ק בעל "אבני
נזר" זיע"א:
שתשובתו של הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, היתה -
שעל ידי שעם ישראל חיללו את השבת, שניתנה למנוחה ולעונג,

ומה שמלן משה רע"ה ביציאתם ממצרים, הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, וכמבואר במסכת
יבמות הנ"ל.

⁴ תהילים, קה' - כה'.

⁵ הושע, ה' - ז'.

⁶ אסתר, א' - ב'.

⁷ אסתר רבה, פרשה א', י'.

⁸ נחמיה, יג' - טו'.

⁹ שמות, שנת תרעא'.

ממילא, לקחו מהם אומות העולם, את המנוחה ואת העונג.

ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א :

שיוסף הצדיק ע"ה, היה נקרא במדרגתו 'צדיק חי'¹⁰.

והנה, כאשר האדם עובד את הקדוש ברוך הוא, בחיות ובשמחה,

אזי, מתחדש בו עוד כוח, וכמאמר הכתוב¹¹, "וְקוֹי יְהוָה יַחְלִיפוּ כֹחַ, וְעָלוּ אֲבָר פְּנֵשָׁרִים, וְרוּצוּ וְלֹא יִגְעוּ, וְלָכוּ וְלֹא יִעֲפוּ".

והנה, בכל חיי חיותו של יוסף הצדיק ע"ה, היה נשפע ממנו כוח לכל עם ישראל,

שמחמתו, הם יכלו לעבוד את הקדוש ברוך הוא, בהתחדשות תמידית.

¹⁰ בספר הקדוש "קדושת יום טוב" (פרשת "ויגש"), הביא לדברי המדרש:

שכאשר ראה יעקב אע"ה, את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו,

אמר, בטוח אני, שלא חטא יוסף הצדיק ע"ה באשת פוטיפר.

והביא בזה לדברי זקנו בעל ה"ישמח משה" (בראשית, מה' - כו'):

שכאשר אמרה סרח בת אשר ליעקב אע"ה, "עוד יוסף חי",

היה יעקב אע"ה, דואג ובוכה, שבוודאי נטמע יוסף הצדיק ע"ה - בין עובדי האלילים, משום שרק יעקב אע"ה ובני ביתו, היו עבדי ה' יתברך,

"ודבר רחוק הוא, להיות נער אחד עומד בצדקו בין הרבה רשעים, וחלילה וחס נעשה רשע,

ובחיי קרוי מת, כאמרם (ברכות, יח' ע"ב), 'רשעים בחייהם קרויים מתים'."

ולפיכך, אמרה לו סרח בת אשר, "עוד יוסף חי":

דהיינו, שהוא צדיק שקרוי חי, שהוא העיקר,

והטפל לו, שהוא מושל בארץ מצרים.

ברם, יעקב אע"ה, "לא האמין להם":

"כי חשב, שהם אינם מבינים הדבר הזה, ואולי רימה אותן בחוכמתו, ואין תוכו כברו".

ומפני שיוסף הצדיק ע"ה, חשש שיפחד יעקב אע"ה מדבר זה:

"שלח לו לסימן פרשת עגלה ערופה ... הראה לו, שהוא עומד בצדקתו".

¹¹ ישעיה, מ' - לא'.

וכוח זה, ניתן ליוסף הצדיק ע"ה, על ידי "שמירת הברית".
ומכיוון שנסתלק יוסף הצדיק ע"ה מן העולם, ועם ישראל הפרו את ברית מילה,
ופגמו במידת היסוד,
אם כן, התבטלה מהם ההתחדשות בעבודת ה'.
ומחמת כך, לקחו מהם אומות העולם, את אותו הכוח ואת אותה ההתחדשות,
והשתעבדו בהם ¹².
וכפי שמצינו אצל אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, שהשתעבד בעם ישראל ¹³.

¹² הנה, המצריים שטופי זימה היו, וללא שירדו ישראל מדרגתם, וכמשנ"ת, לא היה להם כוח להשתעבד בהם.

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ו' ע"א):

שמצרים קרויה "בית עבדים", ודבר ידוע הוא, שהעבד פרוץ ביותר בענייני עריות,
וכמאמרם ז"ל (גיטין, יג' ע"א):

"עבדא בהפקירא ניחא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה".

¹³ במה שהשווה רבינו זיע"א, בין אַחַשְׁוֵרוֹשׁ לפרעה, יש לבאר כדלהלן.

דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ז' ע"א):

"רבי יוסי ורבי יהודה, הוו יתבי, וְלַעֲאן בְּאוֹרֵיִתָא, קמיה דרבי שמעון.

אמר רבי יהודה, האי דכתיב וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וַתִּנְיֹן, דְּאִיהוּ קָם מִגְרָמִיָּה, מַה דְּהוּהוּ שְׁפַל, קָם, וְלֹא
אַתְחַזִּי לְמַלְכָא, וּבְעוּתְרָא קָם.

אמר רבי שמעון, פְּלֵא הָכִי הוּא, כְּגוֹנָא דְאַחַשְׁוֵרוֹשׁ, דְּלֹא אַתְחַזִּי לְמַלְכָא, וְקָם מִגְרָמִיָּה, וְקָם בְּעוּתְרָא, וּבְעָא
לְאוּבְדָא לְיִשְׂרָאֵל מַעֲלָמָא,

אוּף הָכָא, הָאִי לֹא אַתְחַזִּי לְמַלְכָא, וְקָם מִגְרָמִיָּה, וּבְעָא לְאוּבְדָא לְיִשְׂרָאֵל מַעֲלָמָא ...

וְכַד הוּהוּ קָם מַלְכָא לְעִילָא, קָם מַלְכָא לְתַתָּא."

ותרגום דבריו הקדושים:

רבי יוסי ורבי יהודה, היו יושבים, ועוסקים בתורה, לפני רבי שמעון.

אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וַתִּנְיֹן, וְשִׁנִּינוּ שְׁהוּא קָם מַעֲצָמוּ, מַה שְּׁהִיָּה שְׁפַל -
קָם, וְלֹא רָאוּי הִיָּה לְמַלְכָא, וּבְעֵשֶׂר הוּא קָם.

ג. על מאמר הכתוב ¹⁴, "ויאמר כי אהיה עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאתך את העם ממצרים - תעבדון את האלהים על הקר הזה", כתב רש"י הקדוש:

"וששאלת, מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים!?"

דבר גדול יש לי על הוצאה זו -

שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה, לסוף שלושה חודשים ¹⁵, שיצאו ממצרים.

דבר אחר -

'כי אהיה עמך', וזה שתצליח בשליחותך,

'לך האות', על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו,

אמר רבי שמעון, הכל כך הוא, כמו אחשוורוש שלא היה ראוי למלך, וקם מעצמו, וקם בעשר, ורצה להאביד את ישראל מן העולם,

אף כאן זה לא ראוי למלוכה, ועמד מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם ...

וכשהיה עומד מלך למעלה - עומד מלך למטה.

¹⁴ שמות, ג' - יב'.

¹⁵ הקשה ה"שפתי חכמים":

"ואם תאמר, מהיכן הוא מתחיל למנות,

אי משעת דיבור זה, והרי העשר מכות היו בינתיים - וכל מכה משתמשת רביע החודש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בו ... ואם כן, היה עשר חודשים, וגם המכות לא התחילו מיד אחר דיבור זה.

ואי משעת יציאת מצרים מונה, הרי לא היה אפילו שני חודשים - חצי ניסן ואייר וששי בסיוון שקיבלו התורה".

ותירץ:

"ויש לומר, דלא מיירי בתורה שבכתב לחוד, אלא, גם בתורה שבעל פה.

שאחר קבלת התורה, עלה להר, והיה שם מ' יום ומ' לילה, וקיבל תורה שבעל פה,

ואחר שירד ב-י"ז בתמוז, היו ג' חודשים שלמים -

והם נגאלו בשביל תורה שבעל פה".

והיא הזכות העומדת לישראל!"

והנה, כתב הר"ן¹⁶ :

"ובהגדה, גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תַעֲבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה',

אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו?

אמר להם, לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו.

מכאן קבעו חכמים, לספירת העומר -

כלומר, בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר,

אלא, מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן".

וכעין זה כתב הרמב"ן, על מאמר הכתוב¹⁷, "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי":

"בעבור היות ביאתם במדבר סיני שמחה להם ויום טוב,

ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו, כי ידעו ששם יקבלו את התורה,

כי משה הגיד להם מה שנאמר לו, 'תַעֲבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה'."

וכן כתב בספר "החינוך"¹⁸ :

"לפי שכל עיקרון של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל,

וכמו שכתוב¹⁹, 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה' וגו'.

והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה,

¹⁶ בחידושו על הרי"ף, למסכת פסחים, כח' ע"א.

¹⁷ שמות, יט' - א'.

¹⁸ מצוה שו'.

¹⁹ ירמיהו, לג' - כה'.

וכמו שאמר השם למשה ²⁰, 'וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֶׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה.'

ופירוש הפסוק -

כלומר, הוציאך אותם ממצרים, יהיה לך אות שתעבדון את האלהים על ההר הזה, כלומר, שתקבלו התורה,

שהיא העיקר הגדול, שבשביל זה הם נגאלים, והיא תכלית הטובה שלהם ...

ומפני כן, כי היא כל עיקרון של ישראל, ובעבורה נגאלו, ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה,

להראות בנפשנו, החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל,

וְיִמְנָה תְּמִיד, מתי יבוא העת הנכסף אליו, שְׂיִצֵּא לחירות,

כי המניין, מראה לאדם, כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר, כך וכך ימים עברו מן המניין,

ואין אנו מונין, כך וכך ימים יש לנו לזמן,

כי כל זה, מראה בנו, הרצון החזק להגיע אל הזמן".

ומתוך דבריהם הקדושים הנ"ל, מבואר:

היאך נכספה נפשם של עם ישראל, בשעת יציאת מצרים, לקבל את התורה הקדושה,

וכאשר הם ראו שטרם קיבלו את התורה, מיד עמדו ושאלו, "משה רבינו אימתי עבודה זו"!!

וכשענה להם, "לסוף חמישים יום",

מיד, "היו מונין כל אחד ואחד לעצמו".

ולאור כל זאת, יש לעיין:

היאך עניין זה, שנכספה נפשם של עם ישראל, לקבל את התורה הקדושה,

²⁰ שמות, ג' - יב'.

מהפך את חטאם שהפרו ברית מילה, ומסיר מהם את עול השיעבוד?

ד. על מאמר הכתוב ²¹, "מִצָּרְף לְקֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה", כתב אדונינו הגר"א זיע"א:

"פירוש, שהבחינה להכסף ²², הוא בְּמִצָּרְף,

ובחינת הזהב ²³, הוא בְּכוּר,

אבל בוחן לבות, הוא ה' לבדו, ואין אדם יכול להבחין זה.

והעניין, כי 'כסף' הוא המצוות, ו-'זהב' הוא התורה, וכולן יכול האדם להבחין אם הוא כמצוותה,

אבל הלב, בחינתו ל-ה' הבוחן לבות".

והנה, על מאמר הכתוב ²⁴, "מִצָּרְף לְקֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ", כתב רבינו מנחם המאירי זיע"א ²⁵:

"כלומר, כמו שהכסף והזהב יש להם מִצָּרְף לבחינת עניינם,

כך יבְּחַן האיש לפי מהללו.

כלומר, לפי המידות שתראה שהוא מְשַׁבֵּחָם, וְיוֹעֵץ בהם,

תכיר בו שהוא בעל המידה ההיא,

כי הלשון, שליח הלב".

ולהלך יתבאר בזה עוד.

ה. אדונינו הרמב"ם זיע"א, לימד לתלמידו רבינו יוסף אבן עקנין זיע"א ²⁶, סגולה למציאת חן וחסד בעיני המלכות:

²¹ משלי, יד' - ג'.

²² "בחינה", היינו מירוק וצחצוח.

²³ כנ"ל.

²⁴ משלי, כז' - כא'.

²⁵ בפירושו "בית הבחירה" על מסכת אבות, פ"ה.

לומר את מאמר הכתוב בפרשתן ²⁷, "וְנִתְּתִי אֶת חֵן הָעַם הַזֶּה, בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן, לֹא תֵלְכוּן רִיקִים".

ובטעם הדבר, כתב רבינו זיע"א:

"אשכילך בני, כי בהפסוק הזה, מהסודות האלוקיים, לא ישוערו מרוב מעלתן ... ובו יג' תיבות, כנגד יג' מידות מהבורא יתברך".

עוד מצינו, כסגולה למציאת חן וחסד, לדבריו של הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ²⁸:

"למצוא חן בעיני השלטון, או מי שתרצה לבוא לפניו, שים ידך על מצחך,

ואמור ג' פעמים פסוק ²⁹, 'הַשִּׁיבָה לִי שְׁשׁוֹן יְשָׁעֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי'".
ולכאורה, שהדבר צריך ביאור:

א. כי בשלמא הפסוק שלימד אדונינו הרמב"ם זיע"א לתלמידו, מובן היאך הוא מועיל לנשיאת חן, שכן, נאמר בו עניין "מציאת חן וחסד", ובנוסף, יש בו יג' תיבות המרמזים אל יג' מידות של רחמים.

ברם, הפסוק שהביא הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א, היאך יש בכוחו להועיל למציאת חן וחסד?

ב. מה הוא עניין, שימת יד על המצח, בסגולה זו?

ג. במסכת סוכה ³⁰, מצינו למאמרו של רבי חמא בר פפא:

²⁶ כן כתב אדונינו הרמב"ם זיע"א, באגרתו, הנקראת "מגילת סתרים".

²⁷ שמות, ג' - כא'.

²⁸ בספרו הקדוש "עדן מקדם" (ערך חן, אות א').

²⁹ תהילים, נא' - יד'.

³⁰ מט' ע"ב.

"כל אדם שיש עליו חן, בידוע שהוא ירא שמים,

שנאמר ³¹, 'וְחֶסֶד ה', מַעֲלֵם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו'."

ומבואר בדבריו הקדושים:

שעניין "חסד", הוא מעניין "מציאת חן",

וכל אשר יש בו יראת שמים, זוכה למציאות חן,

וכל הזוכה למציאות חן, אות הוא, שיש בו יראת שמים.

וכעין זה, מצינו אצל יוסף הצדיק ע"ה:

א. במה שהעיד על עצמו ³², "זאת עָשׂוּ וְחִיו, אֶת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא".

ב. במאמר הכתוב ³³, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד, וַיִּתֵּן חֲנוּ בְעֵינָי שׁוֹר בֵּית הַסֹּהַר".

ג. במה שבירכו יעקב אע"ה ³⁴, "בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף, בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵין, בְּנוֹת צַעֲדָה עָלֵי שׁוֹר", וביאר בזה רש"י הקדוש:

"בֶּן פֶּרֶת - בֶּן חֵן,

והוא לשון ארמי, אפריון נמטייה לרבי שמעון - בסוף בבא מציעא ³⁵.

בֶּן פֶּרֶת עָלֵי עֵין - חֲנוּ נְטוּי עַל הָעֵין הַרואה אוֹתוֹ".

ד. ידועים ומפוסמים, דבריו של ה"זוהר הקדוש" ³⁶, בעניין הבטחתו של

הבורא ית"ש לאברהם אע"ה ³⁷, "וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ, דָּן אֶנְכִי, וְאַחֲרֵי כֵן

יֵצְאוּ בְרַכְּשׁ גְּדוֹל":

³¹ תהילים, קג' - יז'.

³² בראשית, מב' - יח'.

³³ בראשית, לט' - כא'.

³⁴ בראשית, מט' - כב'.

³⁵ בבא מציעא, קיט' ע"א.

³⁶ פרשת "מקץ", דף קצו' ע"א.

"אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קודשא בריך הוא, כלא איהו לגלגלא גלגולין, בגין דבעי לקיימא קיומא.

תא חזי -

כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, אייתי כל מה דאצטריך עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבר נש לעלמא, ואשכח מזונא.

כגוונא דא, קודשא בריך הוא אמר לאברהם - 'ידוע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול',

כד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול,

גלגל גלגולין, ואייתי כפנא על עלמא,

וכל עלמא, הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא,

לבתר דאתתקן כלא רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים"³⁸.

והנה, נתבאר לנו מדבריו הקדושים :

³⁷ בראשית, טו' - יד'.

³⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל גלגולים, משום שרצה לקיים הגזרה. בא ראה -

כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם לעולם ומצא מזון.

כמו כן, הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם - 'ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול',

כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול,

גלגל גלגולים, והביא רעב על העולם,

וכל העולם, היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב,

לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים".

שקיום הבטחתו של הבורא ית"ש לאברהם אע"ה, יכלה להתקיים רק באמצעות יוסף הצדיק ע"ה,

שמחמת שהיתה בו יראת שמים, זכה למציאת חן וחסד יתירה. ולהלן יתבאר בזה עוד.

ח. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם. וכדלהלן:

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל "טוב" שנים³⁹.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים⁴⁰.

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב"⁴¹, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול⁴².

והנה, ג' יסודי עולם אלו, זכו והשפיעו מכוח טובתם לכל. וכדלהלן.

א. יוסף הצדיק ע"ה -

על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ"⁴³, "וַיַּעֲשֶׂה פְּרִעָה, וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ, וַחֲמֹשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי הַשְּׁבַע", תירגם אונקלוס:

"וַיַּעֲבֹד פְּרִעָה, וַיִּמְנֵי מְהִימְנִין עַל אֶרְעָא, וַיִּזְרֹז יַת אֶרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי שׁוֹבְעָא".

והנה, פירוש המילים "וַיִּמְנֵי מְהִימְנִין", הינו, יְמִנָה אַנְשִׁים נְאֻמִּים.

והדבר צריך ביאור:

³⁹ בראשית, לז' - ב'.

⁴⁰ בראשית, מז' - כח'.

⁴¹ שמות, ב' - ב'.

⁴² סוטה, יב' ע"א.

⁴³ בראשית, מא' - לד'.

היכן מונחים מילים אלו, בתוך המילים "וַיִּפְקֹד פְּקָדִים"?

וראיתי בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת"⁴⁴, שביאר בזה, על פי הספרים הקדושים:

שבכל מקום שכוח הרע נמצא בתוקפו, סימן הוא שיש שם הכנה גדולה לענייני קדושה,

ומחמת שהיו המצריים שטופי זימה גדולים ביותר⁴⁵, והיתה בהם טומאה גדולה עד למאוד,

הוצרך הקדוש ברוך הוא, להוריד את יוסף הצדיק למצרים, בכדי שיתן שם הכנה של קדושה, לאותם ס' ריבוא נשמות שיהיו שם.

וטעם הדבר, שדווקא יוסף הצדיק הורד לשם:

הוא מחמת שמידת ה"יסוד", שהיתה בו ביוסף הצדיק, אשר זיו איקונין שלו היה דומה לשל יעקב אע"ה⁴⁶ - אשר היה דומה לאדם הראשון קודם החטא⁴⁷,

היוותה, כוח משקל כנגד זוהמת מצרים,

וכמו שדרשו רבותינו ז"ל⁴⁸:

"יוסף נרד למצרים, וגדר עצמו מן הערוה, ונגדרו ישראל בזכותו".

וידוע⁴⁹, שכל דבר הנמצא ברשותו של האדם, הוא משורש נפשו,

⁴⁴ להגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זיע"א, הצדיק מרעננה,

בביאורו לפרשת "מקץ", ח"א, עמודים תקצג-תקצד'.

⁴⁵ כמאמר הכתוב (בראשית, מב' - ט'), "ערוות הארץ".

וכמאמר הכתוב (יחזקאל, כג' - כ'), "זרמת סוסים זרמתם".

⁴⁶ וכפי שכתב רש"י הקדוש בריש פרשת "וישב" (בראשית, לז' - ג').

⁴⁷ בבא מציעא, פד' ע"א.

ועיין עוד ב"תיקוני הזהר" (תיקון ע', דף קכח' ע"ב), ובביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א.

⁴⁸ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

ובפרט, באוכל שברשותו.

ואם כן, כאשר יוסף הצדיק, הוא היסוד של מידת ה"יסוד",

אזי, כל האוכל שברשותו, שייך בקדושה זו.

ולפיכך, סיבב הקדוש ברוך הוא, שתהיה התבואה של האומה המצרית, הפרוצים

בעריות, אצל יוסף הצדיק הגדור מן העריות.

ולפיכך, תירגם אונקלוס, את דבריו של יוסף הצדיק:

"וַיִּפְקֹד פְּקָדִים" - "וַיִּמְנֵי מִהִמְנִי", והיינו, תִּמְנָה אנשים נאמנים,

כיוון שלצורך השראת קדושה בתבואה, צריך איש קדוש ונאמן.

והנה, על מאמר הכתוב ⁵⁰, "וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹדָע, בֶּן אִישׁ חֵיל, רַב פְּעָלִים מִקְּבָצָאֵל,

הוא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב, וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג",

דרשו רבותינו ז"ל ⁵¹:

" בֶּן אִישׁ חֵי - שאפילו במיתתו קרוי חי,

רַב פְּעָלִים מִקְּבָצָאֵל - שריבה וקבץ פועלים לתורה,

הוא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב - שלא הניח כמותו, לא במקדש ראשון ולא

במקדש שני,

וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבָּאָר הַבּוֹר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג -

איכא דאמרי, דתבר גזיזי דברדא, ונחת וטבל ⁵²,

⁴⁹ "תולדות יעקב יוסף", פרשת "בא".

"דגל מחנה אפרים", פרשת "לך לך".

"מאור עיניים", פרשת "ואתחנן".

⁵⁰ שמואל ב', כג' - ב'.

⁵¹ ברכות, יח' ע"ב.

⁵² היינו:

שבניהו בן יהוידע שבר חתיכות קרח, וירד לטבול לקריו, בכדי לעסוק בתורה.

איכא דאמרי, דתנא סיפרא דבי רב, ביומא דסיתוא ⁵³ " .
ולפי זה, ביאר בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת" ⁵⁴ . כדלהלן:
דהנה, הגימטריא של מילות הפסוק ⁵⁵ , "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו, גִּשׁוּ נָא אֵלַי
וַיִּגְשׁוּ", עולים למניין 1195,
וכמו כן, הגימטריא, של המילים, "איש חי טבל ביום שלג, טוב שלט לחם",
עולים למניין 1195.
ללמדך:

שהיה יוסף הצדיק שומר על בריתו, והיה מקדש ומטהר את עצמו,
ומחמת שכך, היה נקרא בשם "איש חי", והיה נקרא בשם "טוב".
ולפיכך, דווקא הוא עצמו, היה "שולט" על ה"לחם" - והיינו, התבואה של
האומה המצרית,
כי השומר על בריתו, משפיע את קדושתו גם על המזון שבאמתחתו.
ומדברי רבותינו אלו, למדנו:
שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "איש חי",
וכמו כן, שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "טוב".

ויעוין בפירושם של "בעלי התוספות" (בבא קמא, פב' ע"ב. בד"ה "אתא איהו"), שנתקשו בזה:

שכן, רק לאחר כמה דורות, תיקן עזרא טבילה לבעל קרי, בכדי לעסוק בתורה?

ותירצו בזה:

שבניהו בן יהוידע, טבל בכדי לאכול חולין בטהרה.

⁵³ היינו:

שבניהו בן יהוידע, למד ביום אחד מימות החורף, יום שהוא קצר ביותר, את כל ספר "תורת כהנים".

⁵⁴ להגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זיע"א, הצדיק מרעננה,

לפרשת "ויגש", ח"א, עמוד תרכו'.

⁵⁵ בראשית, מה' - ד'.

והוסיף עוד לבאר בזה :

דהנה, מילת "לחס", עולה בגימטריא למניין 78,

וכמו כן, ג' פעמים שם הו"ה ברוך הוא, עולים בגימטריא למניין זה,

ללמדך :

שהשומר על בריתו, משפיע את קדושתו ב-ג' עולמות: בריאה, יצירה, עשייה.

וכעין עניין זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁵⁶, על מאמר הכתוב בפרשת

"מקץ"⁵⁷, "וְיִוָּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאֶרֶץ, הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עִם הָאֶרֶץ, וְיָבֵאוּ אֲחֵי

יִוָּסֵף - וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְּסִים אֶרְצָה":

"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, ששם אהו"ה, הרמוז בראשי תיבות⁵⁸, 'אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאֶרֶץ',

הוא בדעת, ומספרו טוב⁵⁹ - שהוא כינוי ליסוד, הנקרא טוב,

בסוד⁶⁰, 'יִוָּסֵף בְּן שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה'.

שהיסוד עולה עד הדעת, ומקבל הארות משם.

ולכן, אצל יוסף הצדיק ע"ה, נתקיימו אוצרות התבואה, ומילא כנגדם אוצרות

כסף,

דכתיב⁶¹, 'וּבַדְּעַת חֲדָרִים מְּלֵאוּ, כָּל הוֹן יִקָּר וְנָעִים'.

⁵⁶ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות".

⁵⁷ בראשית, מב' - ו'.

⁵⁸ בראשית, א' - א'.

⁵⁹ היינו:

שם אהו"ה, עולה בגימטריא למניין יז',

וכמו כן, מניין טוב, עולה בגימטריא למניין זה.

⁶⁰ בראשית, לז' - ב'.

⁶¹ משלי, כד' - ד'.

וזה שנאמר, וַיִּוְסַף הוּא הַשְּׁלִיטִי -

צרף אות ה' ד'השליטי, עם תיבת 'הוא', יהיה צירוף אהו"ה⁶².

יען, כי 'הוא המְשַׁבֵּיר' -

צרף אות ה' של 'המְשַׁבֵּיר', עם תיבת 'הוא', יהיה גם כן צירוף צירוף אהו"ה⁶³.

רצונו לומר - כי שם אהו"ה, 'מְשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ'."

ב. יעקב אע"ה -

כפי שמצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא⁶⁴:

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעַב, שְׁפִינֵן שְׂיָרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׁם, עָלָה הָרָעַב."

ג. משה רע"ה -

כפי שמצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה⁶⁵:

"שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן.

באר - בזכות מרים,

עמוד ענן - בזכות אהרן,

⁶² היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "השליט", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

⁶³ היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "המשביר", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

⁶⁴ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

⁶⁵ תענית, ט' ע"א.

מן - בזכות משה.

מתה מרים - נסתלק הבאר,

שנאמר ⁶⁶, 'וַתָּמָת שָׁם מְרִיָּם, וכתִּיב בתִּרְיָה ⁶⁷, 'וְלֹא הָיָה מֵיִם לְעֵדָה',

וחזרה בזכות שניהן ⁶⁸.

מת אהרן - נסתלקו ענני כבוד,

שנאמר ⁶⁹, 'וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרְדִּי,

מה שמועה שמע?

שמע, שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להילחם בישראל.

והיינו דכתיב ⁷⁰, 'וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה, כִּי גֹוע אֶהְרֹן,

אמר רבי אבהו, אל תקרי 'וַיִּרְאוּ', אלא 'וַיִּירְאוּ' ⁷¹.

כדדריש ריש לקיש, דאמר ריש לקיש - 'כִּי משמש בארבע לשונות: אי, דלמא,

אלא, דהא ⁷².

⁶⁶ במדבר, כ' - א'.

⁶⁷ במדבר, כ' - ב'.

⁶⁸ היינו:

בזכות משה רע"ה, ובזכות אהרן הכהן ע"ה.

⁶⁹ במדבר, כא' - א'.

⁷⁰ במדבר, כ' - כט'.

⁷¹ היינו:

ראיה המביאה לידי פחד.

⁷² היינו:

שכאשר נאמר בתורה מילת "כי", יכול הדבר להתפרש ל-ד' עניינים,

אם, אולי, שמא, הרי.

וממילא, בעניין פטירתו של אהרן הכהן ע"ה, מילת "כי" מתפרשת, בלשון "הרי",

חזרו שניהם בזכות משה ⁷³.

מת משה - נסתלקו כולן,

שנאמר ⁷⁴, 'וְאֶכְחָד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרָעִים, בְּיָרַח אֶחָד.'

וכי בְּיָרַח אחד מתו?

והלא, מרים מתה בניסן, ואהרן באב, ומשה באדר!

אלא, מלמד, שנתבטלו שלש מתנות טובות שנתנו על ידן, ונסתלקו כולן בירח אחד ⁷⁵."

ומבואר מכל האמור:

שעל ידי קדושת "טוב" של המחשבה, המביאה את מידות "יסוד ודעת",

זכו אותם ג' יסודי עולם, למציאת חן וחסד,

וממילא, הם יכלו להשפיע מטובתם לאחרים.

והנה, במאמר הבורא ית"ש למשה רע"ה, בפרשתן ⁷⁶, "וְנִתַּתִּי אֶת חַן הַקָּעַם הַזֶּה, בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן לֹא תֵלְכוּן רִיקָם", יש לעיין:

שלכאורה, מילת "הַזֶּה", מיותרת,

שכן, הבורא ית"ש, הוא המדבר עם משה רע"ה, אודות גאולתם של עם ישראל,

וממילא, היה מספיק לומר "וְנִתַּתִּי אֶת חַן הַקָּעַם", בלבד?

ובביאור העניין, נראה:

והיינו, שטעם הדבר, שעם ישראל פחדו, הוא מחמת שנפטר אהרן הכהן ע"ה מן העולם.

⁷³ היינו:

הבאר וענני הכבוד, חזרו לעם ישראל, בזכותו של משה רע"ה בלבד.

⁷⁴ זכריה, 'א' - ח'.

⁷⁵ היינו:

שעל ידי פטירתו של משה רע"ה, נסתלקו כל אותם ג' המתנות.

⁷⁶ שמות, ג' - כא'.

דהנה, מילת "הָזָה", עולה בגימטריא למניין 17, וכמניין "טוב".
ומחמת שעם ישראל, פגמו במידת "טוב" שלהם, על ידי הפרת ברית המילה ⁷⁷,
היה צריך הבורא ית"ש, לְדַבֵּק בְּמִידַת "טוב", שהיתה מושרשת ב-ג' יסודי
עולם הנ"ל.

ולצורך דיבוק זה, אמר לו הבורא ית"ש למשה רע"ה, את מילת "הָזָה", וקל
להבין.

והנה, ראשי התיבות של המילים "וְנִתְּתִי אֶת חֵן הָעַם הָזֶה", עם הכולל, עולים
בגימטריא למניין 26 ⁷⁸, וכמניין שם הוי"ה ברוך הוא.

והיינו:

שלצורך מציאת החן, הם היו זקוקים ליראת שמים,
ומחמת שלא היתה בהם, השפיע עליהם הבורא ית"ש את "מידת הרחמים",
אשר דיבקה אותם אל אותם ג' יסודי עולם.

ט. לעיל באות ה', הובאו דברי אדונינו הרמב"ם זיע"א לתלמידו רבי יוסף אבן
עקנין זיע"א, בכוח סגולת מאמר הבורא ית"ש למשה רע"ה, בפרשתן ⁷⁹, "וְנִתְּתִי
אֶת חֵן הָעַם הָזֶה, בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכּוּן רִיקָם",
וביאר בזה רבינו הרמב"ם זיע"א, שבפסוק הלזה ישנם יג' תיבות, המרמזים אל יג'
מידות של רחמים.

והנה, כתב הגה"ק בעל "חתם סופר" זיע"א ⁸⁰:

ד-יג' מידות של רחמים, מרמזים על פגם הברית, שנכרתו עליו יג' בריתות ⁸¹.

⁷⁷ וכמו שנתבאר לעיל, באות ב'.

⁷⁸ היינו:

ראשי התיבות של המילים "וְנִתְּתִי אֶת חֵן הָעַם הָזֶה", הם האותיות ו'-א'-ח'-ה-ה',
אשר עולים יחד בגימטריא למניין 25, וביחד עם הכולל, הם עולים למניין 26.

⁷⁹ שמות, ג' - כא'.

⁸⁰ בספרו הקדוש "תורת משה" (יום הכפורים, דף קסד' ע"ב).

ויעויין עוד, מה שכתב ה"תוספות יום טוב", על מאמרו של רבי ישמעאל⁸²,
 "גְּדוּלָה מִלֵּה, שְׁנִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְרִיתוֹת":
 "כְּלוּמַר, שְׁלֹכְךָ בָּאוּ בְּמִסְפַּר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה,
 לוֹמַר לָךְ, שְׂזֵאת הַמְצֹוה שְׁקוּלָה וְגְדוּלָה, וּבְרִית פְּרוּתָה עָלֶיהָ, כְּמוֹ שְׁנִכְרַת בְּרִית עַל
 הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת שֶׁנֶּאֱמָרוּ לְמִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם,
 וְשֵׁם נֶאֱמַר⁸³, 'הִנֵּה אֲנֹכִי פּוֹרֵת בְּרִית', שְׂאִין שׁוֹם אַחַת מֵהֵן חוֹזְרֵת רִיקָם".
 והנה, דברי התורה הקדושה, אף הם נקראים "טוב", וכמאמר הכתוב⁸⁴, "כִּי
 לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תוֹרַתִּי אֶל תַּעֲזוּבוּ".
 ומעתה, נראה לבאר בזה:
 דמכיוון שעם ישראל שאפו לדברי התורה הקדושה⁸⁵, ממילא, אף שעדיין הם
 היו במצב של "הִפְרוּ בְּרִית מִלֵּה"⁸⁶,
 הם זכו למציאת חן וחסד מהבורא ית"ש, כי עניין "טוב" אשר נאמר בדברי
 התורה הקדושה, שקול כנגד "טוב" השייך לאות ברית קודש⁸⁷.
 ובפרט, שעל דברי התורה הקדושה נאמר⁸⁸, "אֵיִלֶּת אֶהְבִּים וַיַּעֲלֵת חֵן, דְּדִיָּה יִרְגַּד
 בְּכָל עֵת, בְּאַהֲבָתָה תִּשְׁגָּה תְּמִיד",
 ודרשו בזה רבותינו ז"ל⁸⁹, שהתורה הקדושה, מעלה חן על לומדיה.

⁸¹ כן היא דעת רבי ישמעאל במסכת נדרים (פ"ג מי"א):

"גְּדוּלָה מִלֵּה, שְׁנִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְרִיתוֹת".

⁸² מסכת נדרים, פ"ג מי"א.

⁸³ שמות, לד' - י'.

⁸⁴ משלי, ד' - ב'.

⁸⁵ וכפי שנתבאר לעיל, באות ג'.

⁸⁶ וכפי שנתבאר לעיל, באות ב'.

⁸⁷ ובזה, תתיישב הקושיא שהובאה בסוף אות ג'.

⁸⁸ משלי, ה' - יט'.

ל. על מאמר הבורא ית"ש למשה רע"ה, בפרשתן⁹⁰, "וְשָׂאָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כָּסֶף וְכֶלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת, וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם, וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם", כתב הגה"ק רבינו משה דוד וואלי זיע"א⁹¹:

"והנה, כבר ידוע, כי בעת היציאה, כבר נבררו מאותה קליפה כל הניצוצות הטובות,

בין מבחינת העצמות, בין מבחינת הכלים, בין מבחינת הלבושים.

ועל רזה דא, כתיב⁹², "וְשָׂאָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כָּסֶף וְכֶלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת",

שהרי, כסף וזהב, רומזים אל הניצוצות הכלולים מחסדים וגבורות, של כל הבחינות הנזכרים⁹³.

והעשוי למטה, על ידי השְׂאָה מן המְצַרִים, הוא רמז למה שנעשה למעלה, בבירור הניצוצות מן הקליפה, שהיא מְצַרְנִית אל הקדושה,

בסוד⁹⁴, 'גַּם אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה, עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים'.

ולפי שיש קליפה השוכנת אצל הקדושה, ויש קליפה גם כן המעורבת עם הקדושה ממש,

לפיכך, בא הכתוב לרמוז אל שתיהן, בעניין אומרו⁹⁵, "וְשָׂאָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ".

⁸⁹ עירובין, נד' ע"ב.

כתובות, עז' ע"ב.

⁹⁰ שמות, ג' - כב'.

⁹¹ בספרו הקדוש "ברית עולם", על פרשתן (אות כב').

⁹² שמות, ג' - כב'.

⁹³ היינו, מה שכתב רבינו זיע"א:

"בין מבחינת העצמות, בין מבחינת הכלים, בין מבחינת הלבושים".

⁹⁴ קהלת, ז' - יד'.

ואמר 'אִשָּׁה' דווקא, כי האשה העליונה, היא הטורפת את הניצוצות מיד החיצונים, בכוח הדינים שלה,

ומחלקתן אל הקדושה, כמה דאת אמרת ⁹⁶, 'וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ, וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ',

וזה סוד ⁹⁷, 'וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם'."

ובביאור דבריו הקדושים, נקדים כך:

א. הנה, ה"זהב" רומז למידת הדין ^{98 99}, וכלשון רבינו זיע"א - "גבורות",

⁹⁵ שמות, ג' - כב'.

⁹⁶ משלי, לא' - טו'.

⁹⁷ שמות, ג' - כב'.

⁹⁸ הנה, דעת ה"מרדכי" (קידושין, סי' תפח'), "ספר השטרות" (שטר השישי, שטר אירוסין), "הגהות מיימוניות" (הלכות אישות, סי' יט'), "כנסת הגדולה" (סי' לא', אות ב'), "שולחן העזר" (סי' ח', ס"א, סק"ב), "כלילת חתנים" (פ"ט, אות ז):

שכאשר אדם מקדש את אשתו, הוא צריך לעשות זאת על ידי טבעת זהב.

ובטעם הדבר, מצינו בדברי רבותינו, כדלהלן:

- דעת הגה"ק רבינו שלום בוזגלו זיע"א (בספרו הקדוש "כסא מלך", על תיקוני הזוהר, תיקון ה')

שהדבר רומז לספירת בינה, ורומז ליו"ד מן הקוטרא שבבינה.

- דעת בעל "שולחן העזר" (סי' ח', ס"ב, סק"א), ומהרי"צ פאלאג'י זיע"א ("יפה ללב", סי' לא', אות א'):

שהזהב, הוא המתכת החשובה ביותר,

ולפיכך, מקדשים דווקא בו, בכדי שלא תהיינה בנות ישראל כהפקר, בכך שמקדשים אותם במתכת זולה יותר.

- דעת הגה"ק רבינו רחמים נסים יצחק פאלאג'י זיע"א (בנו של מרן החבי"ף זיע"א. "נפש היפה", מערכת ל')

שהזהב, הינה המתכת המשמיעה קול חלוש ביותר,

ולפיכך, מקדשים דווקא בו, בכדי לרמז לאשה, שהשתיקה נאה לה מאוד - ומראה על צניעותה.

- דעת ספר "שער השמים" (מאמר ב', שער ב')

שהזהב, הינה המתכת היחידה אשר אינה מעלה חלודה,

ומאינדך, ה"כסף" רומז למידת הרחמים ¹⁰⁰ ¹⁰¹, וכלשון רבינו זיע"א - "חסדים".

ולפיכך, מקדשים דווקא בו, בכדי לברך את האשה ואת בעלה, שיעלה זיווגם יפה, ויפרח וירבה.

⁹⁹ כתב מו"ז הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה זיע"א (בספרו הקדוש "נהגו העם", אהע"ז, אות טו'. ובנד"מ, עמ' רמ'):

"בסוף הזמן האחרון, היו מקדשין בטבעת של זהב,

וכפסק הרמ"א (אהע"ז, סי' כז', ס"א), דיש לזה טעם בתיקוני הזוהר".

והנה, המעיין בדברי הרמ"א (הנ"ל), יראה, שכתב רק על המנהג לקדש בטבעת, אך לא כתב כלל ועיקר מעניין הזהב.

ברם, כאשר נעיין לאדונינו הגר"א זיע"א בהגהותיו על דברי הרמ"א (סק"ה), נראה, שציין ל"תיקוני הזוהר" - בתיקון ה',

וממילא, יש לומר:

שמו"ז זיע"א, כתב "זהב", על פי דברי מוהר"ש בוזגלו זיע"א, שביאר ב"תיקון ה' ", דיש לקדש דווקא בזהב, (וכפי שהובאו דבריו, בהערה הקודמת).

¹⁰⁰ הנה, דעת ה"שולחן העזר" (סי' ח', ס"ב, סק"א), ורבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן איש חי", שנה ראשונה, פרשת "שופטים", אות ח'): שנה ראשונה, פרשת "שופטים", אות ח':

שכאשר אדם מקדש את אשתו, הוא צריך לעשות זאת על ידי טבעת כסף.

ובטעם הדבר, מצינו בדברי רבותינו, כדלהלן:

- דעת ה"לבושי מרדכי" (סי' רעד', דפוס מישקאלץ - שנת תרצז):

שכן, עיקר הלימוד שאשה נקנית בכסף, נלמד במסכת קידושין (ב' ע"ב), בגזירה שווה של "קיחה - קיחה" משדה עפרון, שקנה אברהם אע"ה את מערת המכפלה מעפרון החיתי בכסף",

ולפיכך, יש לעשות זאת דווקא בכסף.

- דעת הגה"ק מהרי"א חבר זיע"א ("בית עולמים", דף קלב' ע"א, ד"ה "ועוד"), ורבותינו הקדושים לבית קאמרנא ("מנהגי קאמרנא", אות קכב'), ו"ספר מטעמים" (ערך חתן, אות מז'), ורבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "חוקי הנשים", פרק מה'), והגה"ק רבינו שמעון חירארי זיע"א (שו"ת "שער שמעון אחד", ח"ה, י"ד, סי' יח'): אחד, ח"ה, י"ד, סי' יח':

שהזהב, מרמז על מידת הדין,

אך הכסף מרמז על מידת הרחמים,

ולפיכך, יש לקדש בכסף דווקא.

ב. על מאמר הכתוב¹⁰², "גיהנה נתן את חן העם בעיני מצרים, וישאלים, וינצלו את מצרים", דרשו רבותינו ז"ל¹⁰³ :

"אמר רבי אמי, מלמד, שעשאוה כמצודה שאין בה דגן, וריש לקיש אמר, עשאוה כמצולה שאין בה דגים".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו יחזקאל סג"ל לנדא זיע"א¹⁰⁴ :

שכל הגלויות היו כדי לברר את ניצוצות הקדושה, ועל זה אמר, שבגלות מצרים, הצליחו עם ישראל לרוקן אותה לגמרי מכל הניצוצות הקדושה שבה.

וכעין זה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁰⁵ :

שברכוש הרוחני, עם ישראל לא השאיר במצרים, שום ניצוץ מניצוצות הקדושה.

ג. וממילא אם כן, כחלק מאיסוף "ניצוצות הקדושה", אשר היו במצרים, היו צריכים עם ישראל, לאסוף מן המצרים כסף וזהב, והיינו, שאיבת "החסדים והגבורות", הנמצאים בתוככי מצרים. ומכיוון שעם ישראל, היו נמצאים במצב של "הפרו ברית מילה"¹⁰⁶, העמידם הבורא ית"ש במבחן, מי הוא אשר תוכו פָּבְרוּ, בעניין שאיפתו לקבל תורה,

¹⁰¹ עיין מה שכתבנו בהערות הקודמות,

ולפיכך, יש מרבתינו שכתבו:

שהיות ומצינו מעלות בזהב, וכמו כן מעלות בכסף,

על כן, ראוי לקדש בטבעת העשויה מזהב לבן,

שכן, יש בה את מעלת הזהב, ואת צבע הכסף.

¹⁰² שמות, יב' - לו'.

¹⁰³ ברכות, ט' ע"ב.

¹⁰⁴ בספרו "ציון לנפש חיה", המכונה בשם "צל"ח.

¹⁰⁵ בספרו הקדוש "בן יהודיע".

ודבר זה, נרמז במאמר הכתוב ¹⁰⁷, "מִצְרָף לְקֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה":
**"מִצְרָף לְקֶסֶף" - האם כוונתם להוציא את ניצוצות "החסדים" ממצרים, או שמא
 כוונתם ללקט כלי כסף לצורך עושרם הגשמי?**
**"וְכוּר לְזָהָב" - האם כוונתם להוציא את ניצוצות "הגבורות" ממצרים, או שמא
 כוונתם ללקט כלי זהב לצורך עושרם הגשמי?**
**"וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה" - על כך העמידם הבורא ית"ש במבחן, אשר על פיו ימצא החן
 שלהם "בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם" ¹⁰⁸!**
 והיאך נעשה אותו המבחן?
 על כך אמר שלמה הע"ה ¹⁰⁹, "מִצְרָף לְקֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וְאִישׁ לְפִי מִהֲלֹוֹ":
 והיינו, שכאשר בני ישראל, נכספו והשתוקקו, לקבל את דברי התורה הקדושה,
 הם הראו במעשיהם, שכל מהללם, הוא אך ורק בדביקות הבורא ית"ש.
 ומעתה, נשכיל ונבין, ג' עניינים, וכדלהלן:
 א. אמירת הפסוק ¹¹⁰, "הַשִּׁיבָה לִּי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי", מועילה
 לאדם למציאת חן וחסד ¹¹¹:
שכן, מילת "שִׁשׁוֹן", מרמזת על "אות ברית קודש",
**וכדרשת רבותינו ז"ל ¹¹², על מאמר הכתוב ¹¹³, "לִיְהוּדִים, הִיְתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה
 וְשִׁשׁוֹן וִיקָר".**

¹⁰⁶ וכפי שנתבאר לעיל, באות ב'.

¹⁰⁷ משלי, יז' - ג'.

¹⁰⁸ משלי, ג' - ד'.

¹⁰⁹ משלי, כז' - כא'.

¹¹⁰ תהילים, נא' - יד'.

¹¹¹ וכפי שנתבאר לעיל, באות ה', מדברי הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א.

¹¹² מגילה, טז' ע"ב.

¹¹³ אסתר, ח' - טז'.

- וכמו כן, מילת "שֶׁשׁוֹן", מרמזת על דברי התורה הקדושה,
וכמאמר הכתוב ¹¹⁴, "שֶׁשׁ אֲנֹכִי עַל אֲמַרְתְּךָ, כְּמוֹצֵא שָׁלַל רַב".
ומחמת שהאדם השואף לדברי התורה הקדושה - באמת ובתמים, ואף המקדש
את "אות ברית קודש" שלו, זוכים למציאות חן וחסד,
לפיכך, השואף להתקדש ולהיטהר, זוכה באמצעות אמירת פסוק זה, למציאת חן
וחסד מהבורא ית"ש.
- ב. וכמו כן, לצורך קיום סגולה זו, צריך האדם להניח את ידו על מצחו,
בכדי לבטאות במעשיו, את עומק שיקול דעתו, ואת נכונותו להתקדש ולהיטהר
בכך.
- ג. האדם השואף בכל כוחו - להידבק בהבורא ית"ש ובתורתו, יש בכוחו
לצאת מ-מ"ט שערי הטומאה, ולהתקדש בקדושה העליונה,
וממילא, הוא יזכה למציאת חן וחסד, בעיני כל רואיו.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹¹⁴ תהילים, קיט' - קסב'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד